

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს

სკოპინგის დასკვნა №60

01.12.2021

საერთო მონაცემები:

საქმიანობის დასახელება: ცემენტის წარმოების ექსპლუატაციის პირობების ცვლილება;

საქმიანობის განმახორციელებელის დასახელება და მისამართი: შპს „სტანდარტ ცემენტი“, ქ. რუსთავი, მშვიდობის ქ. №6ა;

საქმიანობის განხორციელების ადგილი: ქ. რუსთავი, მშვიდობის ქ. №6ა;

განცხადების შემოსვლის თარიღი: 21.07.2021;

მონაცემები სკოპინგის ანგარიშის შემდგენელის შესახებ: შპს „გამა კონსალტინგი“.

ძირითადი საპროექტო მონაცემები

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში შპს „სტანდარტ ცემენტის“ (ს/კ:416339607) მიერ წარმოდგენილია, ქ. რუსთავში, ცემენტის წარმოების ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების სკოპინგის ანგარიში.

2010 წელს საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს მიერ შპს „დიდოსტატის“ ცემენტის წარმოებაზე გაცემულია ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა N 53, რომლის საფუძველზეც „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ 48-ე მუხლის მე-4 ნაწილის თანახმად, 2019 წლის 8 ივლისს გაიცა შესაბამისი გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება (ბრძანება N2-639). 2019 წლის 2 აგვისტოს, „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-15 მუხლის თანახმად, შპს „დიდოსტატის“ ცემენტის წარმოებაზე საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ გაცემული გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება გადაეცა შპს „სტანდარტ ცემენტს“ (ბრძანება N 2-726).

წარმოდგენილი დოკუმენტის მიხედვით, აღნიშნული საწარმო მდებარეობს ქ. რუსთავში, მშვიდობის ქუჩა №6ა-ში, შპს „დიდოსტატის“ (ს/კ: 216314995) საკუთრებაში არსებულ არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთზე (ს/კ: 02.05.03.646), რომელიც იჯარის ხელშეკრულების საფუძველზე შპს „სტანდარტ ცემენტის“ მფლობელობაშია. საპროექტო ტერიტორიიდან უახლოესი დასახლებული პუნქტი მდებარეობს ჩრდილო-აღმოსავლეთით 380 მეტრში. საწარმოს მომიჯნავედ მდებარეობს რამდენიმე საწარმოო ობიექტი, კერძოდ: 80 მეტრში მდებარეობს შპს „ვესტა“, რომელსაც საქმიანობაა სამშენებლო ტექნიკით და სატრანსპორტო საშუალებებით სხვა იურიდიული პირების მომსახურება; 15 მეტრში მდებარეობს შპს „ჩიორა“ - კომპანიის საქმიანობის სფეროა ავტო-ტექნომსახურება; 300 მ-ში შპს „კანო“ - საქმიანობის სფეროა რკინის სამშენებლო კონსტრუქციების დამზადება; 90 მ-ში მდებარეობს სს „ყაზბეგი“ - ლუდისა და ლიმონათის ქარხანა; 90 მეტრის მოშორებით მდებარეობს შპს „მშენმექანიზაცია“ - კომპანიის საქმიანობის სფეროა რკინის სამშენებლო კონსტრუქციების დამზადება; 350 მეტრში მდებარეობს სს „საქართველოს რკინიგზას“ ობიექტი, რომელიც ამ ეტაპზე უმოქმედო მდგომარეობაშია. გარდა ზემოაღნიშნული ობიექტებისა, ელექტრონული გადამოწმებით დგინდება, რომ საპროექტო ობიექტის სიახლოვეს არსებულ არასასოფლო-სამეურნეო მიწის ნაკვეთებზე განთავსებულია შემდეგი კომპანიები: შპს „სანდო“ (ს/კ: 02.05.03.363); შპს „ქართული პროდუქცია“ (ს/კ:02.05.03.015); შპს „ვერბი“ (ს/კ:02.05.03.080); შპს „ფერო ელოს ფროდაქშენი“ (ს/კ:02.05.03.372); შპს „ევროსტანდარტი“ (ს/კ: 02.05.03.673); შპს „ანტონი“ (ს/კ:

02.05.06.558); შპს „გილდია“ (ს/კ:02.05.06.217); შპს „პროგრესი“ (ს/კ:02.05.03.001); შპს „გრანდი“ (ს/კ: 02.05.03.747, 02.05.03.746), რომელთა ფუნქციური დატვირთვის შესახებ ინფორმაცია გზშ-ის ეტაპზე ასევე საჭიროებს დაზუსტებას.

შპს „სტანდარტ ცემენტის“ საქმიანობა ამჟამად მოიცავს ცემენტისა და წვრილი საკედლე ბლოკის წარმოებას. ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების ფარგლებში კომპანიას დაგეგმილი აქვს ცემენტის წარმოების წარმადობის გაზრდა, ცემენტის წარმოების ახალი ტექნოლოგიური ხაზის მონტაჟით. წარმოდგენილი დოკუმენტის მიხედვით, ტერიტორიაზე არსებული ბლოკის საამქროს ექსპლუატაციის პირობების ცვლილება დაგეგმილი არ არის.

სკოპინგის ანგარიშში განხილულია უმოქმედობის (ნულოვანი) და საქმიანობის განხორციელების ადგილის ალტერნატივები. წარმოდგენილი ინფორმაციის თანახმად, საწარმოს ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების დაგეგმვის ეტაპზე განხილულ იქნა საქმიანობის განხორციელების ადგილის ორი ალტერნატივა. საწარმოს მოწყობისთვის უპირატესობა მიენიჭა ქ. რუსთავში, მშვიდობის ქუჩა N6_ში მდებარე, შპს „დიდოსტატის“ საკუთრებაში არსებულ ტერიტორიას, რომელსაც შპს „სტანდარტ ცემენტი“ ფლობს იჯარის ხელშეკრულების საფუძველზე. საქმიანობის განხორციელების ადგილმდებარეობის მეორე ალტერნატივად განხილულ იქნა სახელმწიფოს საკუთრებაში არსებული, ქ.რუსთავში, ჯავახეთის ქუჩაზე მდებარე მიწის ნაკვეთი. მეორე ალტერნატივა უარყოფილ იქნა შესასრულებელი სამუშაოების მასშტაბის, ახალი ტერიტორიის ათვისების, ასევე, დამატებით ახალი დამხმარე ინფრასტრუქტურის მოწყობის საჭიროების გათვალისწინებით. უმოქმედობის (ნულოვანი) ალტერნატივის შესახებ წარმოდგენილი ინფორმაცია უმეტესწილად მოიცავს საწარმოს დანადგარების ტექნოლოგიური უპირატესობისა და საწარმოს საქმიანობის დადებითი სოციალურ-ეკონომიკური გავლენის აღწერას. ამასთან დაგეგმილი საქმიანობის ფარგლებში გარემოსდაცვითი სტანდარტების დაცვის გათვალისწინებით, არაქმედების ალტერნატივა უარყოფილ იქნა.

საწარმოს ტერიტორია შემოღობილია, ხოლო შიდა გზები წარმოდგენილია ასფალტის საფარით. მიმდინარე საქმიანობის განსახორციელებლად საწარმოს ტერიტორიაზე განთავსებულია ყველა ის დანადგარ-მოწყობილობა, რომელსაც შპს „სტანდარტ ცემენტი“ იყენებს სანებართვო პირობებით: მეორადი ნედლეულის სანაყარო; წისქვილი N1; წისქვილი N2; საწყობი; ბლოკის საამქრო; ოფისი; ავტოფარეხი; ღორდის საწყობი; ინერტული მასალის სამსხვრევი; კაზმის სანაყარო; წიდის და კლინკერის საწყობი; ლაბორატორია; თაბაშირის სამსხვრევი და სანაყარო. საპროექტო ტერიტორიაზე, ასევე ფუნქციონირებდა მცირე ზომის სამსხვრევ-დამხარისხებელი, რომლის დემონტაჟი განხორციელდა, ხოლო ტერიტორიის გამოყენება იგეგმება ახალი ცემენტის ქარხნის განსათავსებლად.

წარმოდგენილი დოკუმენტაციის მიხედვით, ამჟამად საწარმოს ტერიტორიაზე ფუნქციონირებს ორი წისქვილი (ცემენტის ქარხანა), რომელთა წარმადობა საერთო ჯამში შეადგენს 84 000 ტ/წელ. კომპანიას დაგეგმილი აქვს ახალი წისქვილის მოწყობა, რომლის წლიური (300-320 სამუშაო დღე) წარმადობა იქნება დაახლოებით - 160 000 ტონა. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ახალი ქარხნის ექსპლუატაციაში შესვლის შემდეგ არსებული ორი ქარხნის დემონტაჟი არ იგეგმება. მათი გამოყენება მოხდება მხოლოდ ახალი საწარმოს ტექნიკური გაუმართაობის შემთხვევაში.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, ახალი საწარმოს მოწყობა დაგეგმილია, სენდვიჩ პანელებით მოწყობილი შენობა-ნაგებობით, რომლის პარამეტრები იქნება - 30X18X15. საწარმოს ტერიტორიაზე ასევე დაგეგმილია, დამატებით 2-4 სილოსის (წარმადობა და რაოდენობა დაზუსტდება გზშ-ის ეტაპზე), მტვერდამჭერი სისტემის და ნედლეულის

შესანახი საწყობის მოწყობა, რომლის ზუსტი ადგილმდებარეობა განისაზღვრება გზმ-ის ეტაპზე.

ცემენტის წამოების პროცესში გამოყენებულ იქნება: კლინკერი - 80-100 ტ/წელ; ინერტული მასალა - 50000-80000 ტ/წელ; თაბაშირი - 5000-10000 ტ/წელ. კომპანია ნედლეულის შესყიდვას ახორციელებს სხვადასხვა ბიზნესოპერატორებისგან, შესაბამისად საწარმოში ზემოაღნიშნული ნედლეულის წარმოება დაგეგმილი არ არის. საწარმოს საბოლოო პროდუქტს წარმოადგენს სამი მარკის ცემენტი: MC 22.5 (მარკა-300); EN 197-1 I CEM II 32.5 ევროპული სტანდარტი (მარკა-400); EN 197 -1 I CEM II 42.5 R (მარკა-500). სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, პორტლანდცემენტი სამშენებლო დანიშნულების წვრილმარცვლოვანი ფხვნილია, რომლიც მიიღება პორტლანდცემენტის კლინკერის და თაბაშირმემცველი მასალის ერთდროულად დაფქვით. დაფქვის პროცესში დასაშვებია კლინკერიდან და თაბაშირთან მინერალური ან სპეციალური დანიშნულების დანამატების შერევა. სკოპინგის ანგარიშში მოცემულია ცემენტის წარმოების ტექნოლოგიური ხაზის ამსახველი სქემატური ნახაზები.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, საწარმოს მოწყობისთვის საჭიროა დაახლოებით 6 თვე, მშენებლობის ეტაპზე გათვალისწინებულია დაახლოებით 5 ადამიანის დასაქმება, 8 სთ-იანი სამუშაო გრაფიკით. საწარმოს ექსპლუატაციის ეტაპზე დასაქმებული იქნება 6 ადამიანი, 24 საათიანი სამუშაო გრაფიკით, სამ ცვლაში. საწარმო იმუშავებს წელიწადში 300-320 დღის განმავლობაში. სულ საწარმოში დასაქმებული იქნება 40-45 ადამიანი.

საწარმოო პროფილის გათვალისწინებით მოსალოდნელი ზემოქმედება გარემოზე ძირითადად დაკავშირებული იქნება ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურებასთან და ხმაურის გავრცელებასთან. აღსანიშნავია, რომ პროექტის სპეციფიკის და უახლოეს მოსახლემდე მანძილის გათვალისწინებით გზმ-ის ეტაპზე მნიშვნელოვანია დეტალურად შეფასდეს ატმოსფერულ ჰაერზე ზემოქმედების საკითხები, მათ შორის საპროექტო ჰაერგამწმენდი მოწყობილობის ეფექტურობა.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ატმოსფერულ ჰაერზე ზემოქმედების შემცირების მიზნით, საწარმოს ტექნოლოგიური ციკლის პროცესში გათვალისწინებულია მტვრის დამჭერი სახელოებიანი დანადგარის ფუნქციონირება. ფილტრის შემადგენლობაში იქნება დაახლოებით 570 ცალი სეგმენტი (ამ ეტაპზე ექსპლუატაციაში არსებული ქარხანა აღჭურვილია დაახლოებით 36 სეგმენტით (სახელო)). ტექნიკური დოკუმენტაციის მიხედვით, ფილტრის ეფექტურობა შეადგენს 99,8%-ს. აირგამწმენდი სისტემების რეგენერაცია (სახელოების დაფერთხვა) მოხდება ავტომატურად, დაახლოებით 40 წუთში ერთხელ.

სარემონტო/სამონტაჟო სამუშაოების ეტაპზე, რომლის ხანგრძლივობაც წარმოდგენილი ინფორმაციის თანახმად შეადგენს ექვს თვეს, მოსალოდნელია სატრანსპორტო ოპერაციებით წარმოქმნილი ხმაურის გავრცელება. იქიდან გამომდინარე, რომ აღნიშნული ზემოქმედება დროებითია გარემოზე მნიშვნელოვანი უარყოფითი ზემოქმედება მოსალოდნელი არ არის. ხმაურის წარმოქმნით და გავრცელებით მოსალოდნელი ზემოქმედება ძირითად უკავშირდება ექსპლუატაციის ეტაპს. ექსპლუატაციის ეტაპზე ხმაურწარმოქმნელი წყაროებია სატრანსპორტო ოპერაციებისთვის გამოყენებული და ტექნოლოგიური პროცესებში ჩართული ტექნიკური საშუალებები. პროექტის მიხედვით, საწარმოს ტერიტორიაზე, დახურულ სენდვიჩის ტიპის შენობაში იმუშავებს ერთი ახალი ცემენტის ქარხანა, ნაცვლად ორისა (არსებული ორი ქარხანა იქნება მხოლოდ სარეზერვო დანიშნულების), რაც ხმაურის გავრცელების ამჟამად არსებულ ზემოქმედებას მკვეთრად შეამცირებს.

საწარმოს, როგორც მშენებლობის, ასევე ექსპლუატაციის ეტაპზე წყალმომარაგება განხორციელდება არსებული წყალმომარაგების ქსელიდან, რომლისთვისაც საჭირო ინფრასტრუქტურა ტერიტორიაზე არსებობს. სამეურნეო-ფეკალური წყლების ჩაედინება ქ. რუსთავის საკანალიზაციო სისტემაში. წარმოდგენილი ინფორმაციის მიხედვით დაგეგმილი საქმიანობა არ ითვალისწინებს წყლის გამოყენებას საწარმოო მიზნებისთვის. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, საწარმოს ტერიტორიაზე, არ იგეგმება სანიაღვრე წყლების არინების სისტემების მოწყობა, რადგან პოტენციურად ყველა დამაბინძურებელი წყარო განთავსებულია გადახურვის ქვეშ. აღსანიშნავია, რომ საპროექტო ტერიტორიიდან უახლოესი ზედაპირული წყლის ობიექტი მდ. მტკვარი დამორებულია დაახლოებით 1400 მ მანძილით, შესაბამისად ზედაპირული წყლების დაბინძურება მოსალოდნელი არ არის.

საწარმოს როგორც სამშენებლო, ასევე ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელია საყოფაცხოვრებო, საწარმოო და სახიფათო ნარჩენების წარმოქმნა. სამშენებლო სამუშაოების დროს წარმოქმნილი გრუნტის ნაწილს,, კომპანია გამოიყენებს უკუყრილებისთვის, ნაწილი განთავსება ქ. რუსთავის მუნიციპალიტეტის ინერტული ნარჩენების ნაგავსაყრელზე. საწარმოს ექსპლუატაციის ეტაპზე ძირითად საწარმოო ნარჩენს წარმოადგენს სახელოებიანი ფილტრები. მის გამოცვლას არსებული პრაქტიკიდან გამომდინარე კომპანია გეგმავს წელიწადში ერთხელ. რაც შეეხება საწარმოს ტექნოლოგიურ ციკლში წარმოქმნილ მტვერს, მისი დაბრუნება გათვალისწინებულია კვლავ ტექნოლოგიურ ციკლში. გზმ-ის ეტაპზე დაზუსტდება პროექტის ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების სახეები, მიახლოებითი რაოდენობები და მათი მართვის პირობები.

საპროექტო ტერიტორია და მისი შემოგარენი მთლიანად წარმოდგენილია ტექნოგენური და ანთროპოგენური ლანდშაფტით, რომლის სიახლოვეს არ მდებარეობს დაცული ტერიტორიები და კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლები, ასევე არ ფიქსირდება ველური ბუნების სახეობები და მათი ჰაბიტატები. ტერიტორიაზე გვხვდება მხოლოდ ხელოვნურად გაშენებული ხე-მცენარეები.

სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილი ინფორმაციის მიხედვით, საწარმოს ტექნოლოგიური ციკლი მთლიანად დამოკიდებულია ელ. ენერგიაზე, ასევე, კომპანია არ იყენებს ადვილად აალებად მასალებს.

შპს „სტანდარტ ცემენტის“ საწარმოს მომიჯნავედ ფუნქციონირებს რამდენიმე საწარმო. აღნიშნულის გათვალისწინებით, კუმულაციური ზემოქმედების რისკებად განიხილება: ატმოსფერული ჰაერის ხარისხზე ზემოქმედება, ხმაურის გავრცელებასთან დაკავშირებული ზემოქმედება, სატრანსპორტო ნაკადებზე ზემოქმედება. შესაბამისად, კუმულაციური ზემოქმედების საკითხი საჭიროებს დამატებით შეფასებას და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების გატარებას.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე სამინისტრომ უზრუნველყო წარმოდგენილი სკოპინგის ანგარიშის, როგორც სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე, ისე რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერიის საინფორმაციო დაფაზე განთავსება. პროექტთან დაკავშირებით სკოპინგის ანგარიშის საჯარო განხილვა გაიმართა 2021 წლის 16 აგვისტოს ქ. რუსთავის მერიის შენობაში. სკოპინგის ანგარიშის საჯარო განხილვას ესწრებოდნენ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, საქმიანობის განმახორციელებელი კომპანია შპს „სტანდარტ ცემენტის“, საკონსულტაციო კომპანია შპს „გამა კონსალტინგის“, და ქ. რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერიის წარმომადგენლები. საჯარო განხილვაზე პროექტთან დაკავშირებით შენიშვნები და მოსაზრებები არ დაფიქსირებულა.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით“ განსაზღვრულ ვადაში სამინისტროში პროექტთან დაკავშირებით წერილობითი შენიშვნები და მოსაზრებები წარმოადგინა სამოქალაქო მოძრაობამ „გავიგუდეთ“, რომელიც ეხება სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილ პროექტის ალტერნატივების (არაქმედების ალტერნატივა, ადგილმდებარეობის ალტერნატივა) შესახებ წარმოდგენილ ინფორმაციას, საწარმოო დანადგარების, გამოსაყენებელი ნედლეულის, მომსახურე პერსონალის და მათი სამუშაო გრაფიკის, ასევე სამუშაო პირობების შესახებ ინფორმაციას, მტვრის გავრცელების, ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების წყაროების და შემარბილებელი ღონისძიებების შესახებ ინფორმაციას. მითითებულ წერილში აგრეთვე, ყურადღება გამახვილებულია საწარმოს ფუნქციონირების შეწყვეტისა და დემონტაჟის ეტაპისათვის საქმიანობის განმახორციელებლის ვალდებულებებზე და სხვ. პროექტთან დაკავშირებით არგუმენტირებული შენიშვნები/მოსაზრებები სამინისტროს მიერ მხედველობაში იქნა მიღებული და აისახა სკოპინგის დასკვნაში (გზმ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალში).

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, შესწავლილ იქნა საპროექტო ტერიტორია, ხოლო ჩატარებული სამუშაოების შედეგად მოხდა გარემოზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოსალოდნელი ძირითადი ზემოქმედების წყაროების, სახეებისა და ობიექტების იდენტიფიცირება.

სკოპინგის პროცედურის შედეგად განსაზღვრული და დადგენილი იქნა დაგეგმილი საქმიანობის გზმ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი და გზმ-ის პროცესში დეტალურად შესასწავლი ზემოქმედებების სახეები.

გზმ-ის ანგარიშის მომზადებისთვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი

1. გზმ-ის ანგარიშში უნდა მოიცავდეს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მე-3 ნაწილით დადგენილ ინფორმაციას;

2. გზმ-ის ანგარიშს უნდა დაერთოს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მე-4 ნაწილით განსაზღვრული დოკუმენტაცია;

3. გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს სკოპინგის ანგარიშში მითითებული (განსაზღვრული, ჩასატარებელი) კვლევების შედეგები, მოპოვებული და შესწავლილი ინფორმაცია, გზმ-ის პროცესში დეტალურად შესწავლილი ზემოქმედებები და შესაბამისი შემცირების/შერბილების ღონისძიებები;

3.1 გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მე-10 მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად გზმ-ის ანგარიშში ხელმოწერილი უნდა იყოს იმ პირის/პირების მიერ, რომელიც/რომლებიც მონაწილეობდა/მონაწილეობდნენ მის მომზადებაში, მათ შორის, კონსულტანტის მიერ.

4. გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს:

- პროექტის ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების საჭიროების დასაბუთება;
- საწარმოში არსებული (მიმდინარე) საქმიანობის დეტალური აღწერა;
- დაგეგმილი ცვლილებების დეტალური აღწერა;

- საპროექტო ტერიტორიის აღწერა. ამასთან, საქმიანობის განხორციელების ადგილის საკადასტრო კოდი და GPS კოორდინატები, Shp ფაილებთან ერთად, მათ შორის ახალი ტექნოლოგიური ხაზის განთავსების GPS კოორდინატები;
- ცვლილების გათვალისწინებით, არსებული საწარმოო ობიექტის განახლებული გენერალური გეგმა, შესაბამისი აღნიშვნებით და ექსპლიკაციით. მათ შორის, გენ-გეგმაზე დატანილი იქნას საწარმოს არსებული და საპროექტო დანადგარები, ტექნოლოგიური მოწყობილობები, ინფრასტრუქტურული ობიექტები, გაფრქვევისა და ხმაურის წყაროები;
- დაზუსტებული მანძილები საწარმოს ტერიტორიიდან უახლოეს საცხოვრებელ სახლებამდე (მდებარეობის მითითებით), დასახლებამდე (სოფელი, ქალაქი), ზედაპირული წყლის ობიექტამდე;
- პროექტის ალტერნატიული ვარიანტები: შესაბამისი დასაბუთებით, მათ შორის არაქმედების ალტერნატივა და გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით ოპტიმალური, დასაბუთებული ალტერნატივა. **გზმ-ის ანგარიშის შესაბამის ქვეთავში, დეტალურად უნდა იქნეს დასაბუთებული ობიექტის განთავსების ალტერნატივებიდან შერჩეული ადგილმდებარეობის გარემოსდაცვითი, სოციალური, ეკონომიკური და ტექნიკური უპირატესობები;**
- ინფორმაცია 500 მ რადიუსის საზღვრებში არსებული ნებისმიერი ტიპის საწარმოს და წარმოების შესახებ (მანძილებისა და საქმიანობის მითითებით);
- საწარმოს არსებული და საპროექტო ტექნოლოგიური დანადგარების, ტექნოლოგიური მოწყობილობებისა და ტექნოლოგიური უბნების აღწერა;
- არსებული და დაგეგმილი ინფრასტრუქტურული ობიექტების დეტალური აღწერა;
- ინფორმაცია მიმდინარე და დაგეგმილი საქმიანობის ფიზიკური მახასიათებლების შესახებ. მათ შორის: საწარმოში არსებული და საპროექტო ტექნოლოგიური დანადგარების სიმძლავრე, წარმადობა, შესაბამისი ტექნოლოგიური სქემები, საპასპორტო მონაცემები;
- სილოსების რაოდენობის, პარამეტრების, ტიპის და მოცულობის შესახებ დაზუსტებული ინფორმაცია;
- არსებული და საპროექტო საწარმოს ტექნოლოგიური სქემის და ციკლის დეტალური აღწერა, შესაბამისი თანმიმდევრობით (ტექნიკური პარამეტრების მითითებით);
- ინფორმაცია წარმოებული პროდუქციის ოდენობის შესახებ;
- დეტალური ინფორმაცია ნედლეულის შემოტანის და პროდუქციის გატანის (სიხშირის) პროცედურების შესახებ, შესაბამისი მარშრუტის მითითებით (რუკაზე ჩვენებით, სქემატური ნახაზებით) და ტრანსპორტირების გეგმა-გრაფიკი (ნედლეულის/პროდუქციის შემოტანის და გატანის პროცედურების სიხშირის მითითებით);
- ინფორმაცია ღამის საათებში (ნედლეულისა და პროდუქციის (შემოზიდვა/გაზიდვის)) ტრანსპორტის გადაადგილების აკრძალვის შესახებ;
- ასევე მნიშვნელოვანია გათვალისწინებულ იქნეს დასახლებულ პუნქტ(ებ)ში გადაადგილების შესაბამისი პირობები, მაგ: დაბალი სიჩქარე, სამომრავო გზის

მორწყვა, ძარის გადახურვა; ტრანსპორტირებისთვის გამოყენებული გზების მორწყვის და ტრანსპორტის დასუფთავების/რეცხვის საკითხი;

- ინფორმაცია ნედლეულის/პროდუქციის ტრანსპორტირებისათვის გამოყოფილი ავტოტრანსპორტის შესახებ;
- ამასთან გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იქნეს ნედლეულის/პროდუქციის ტრანსპორტირების გეგმა-გრაფიკთან დაკავშირებით მუნიციპალიტეტთან კომუნიკაციის ამსახველი ინფორმაცია/დოკუმენტაცია;
- ინფორმაცია საწარმოს ნედლეულით მომარაგების შესახებ;
- ინფორმაცია საწარმოს ტერიტორიაზე შემოსატანი ნედლეულის რაოდენობის/მოცულობის შესახებ;
- ინფორმაცია ნედლეულის დასაწყობების პირობების და აღნიშნულისთვის განკუთვნილი საწყობის შესახებ;
- ინფორმაცია საწარმოში გამოყენებული დანამატი ნივთიერებების რაოდენობის და დასაწყობების შესახებ;
- წარმოქმნილი მტვრის (ნარჩენი) კვლავწარმოებაში გამოყენების შესახებ დეტალური ინფორმაცია;
- დეტალური ინფორმაცია სახელოიანი ფილტრების შესახებ, საპასპორტო მონაცემებისა და ეფექტურობის მითითებით;
- ინფორმაცია აირმტვერდამჭერი მოწყობილობების პარამეტრების დაცვის, მათ შორის სახელოიანი ფილტრების დროული გამოცვლის შესახებ;
- ინფორმაცია საპროექტო ტერიტორიამდე მისასვლელი გზების შესახებ;
- საპროექტო ტერიტორიის გარემოს არსებული მდგომარეობის ანალიზი;
- დასაქმებული ადამიანების რაოდენობა და სამუშაო გრაფიკი;
- ექსპლუატაციის პერიოდში ელექტრომომარაგების შესახებ ინფორმაცია;
- საწარმოს მოწყობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე სასმელ-სამეურნეო წყალმომარაგების შესახებ ინფორმაცია;
- ინფორმაცია წარმოქმნილი სამეურნეო-ფეკალური და სანიაღვრე ჩამდინარე წყლების მართვის შესახებ;
- ინფორმაცია საპროექტო ტერიტორიაზე გაბატონებული ქარების მიმართულების შესახებ (აღნიშნული საკითხი მნიშვნელოვანია მტვრის ნაწილაკების გავრცელების მიმართულების კუთხით დასახლებულ პუნქტთან და ახლომდებარე საწარმოებში მომუშავე პერსონალთან მიმართებაში);
- ინფორმაცია ექსპლუატაციის ცვლილების ეტაპზე წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობის, სახეობის, სახიფათობის მახასიათებლების და მათი შემდგომი მართვის საკითხების შესახებ, ნარჩენების მართვის კოდექსის და მისგან გამომდინარე კანონქვემდებარე აქტებით დადგენილი მოთხოვნების გათვალისწინებით;
- საწარმოს სახანძრო უსაფრთხოების საკითხები, ასევე ხანძარსაწინააღმდეგო ღონისძიებების აღწერა;

- საპროექტო ტერიტორიის საკუთრების ან მფლობელობის დამადასტურებელი დოკუმენტაცია;
- არახელსაყრელ მეტეოროლოგიურ პირობებში საწარმოს ფუნქციონირების შეზღუდვის ღონისძიებების გეგმა;
- დეტალური ინფორმაცია საპროექტო ტერიტორიის ფარგლებში გამწვანებითი ღონისძიებების განხორციელების შესაძლებლობის შესახებ. მათ შორის მიზანშეწონილია გამწვანების ზოლი მოეწყოს უახლოესი დასახლებული პუნქტების მხარეს.

5. გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება გარემოს თითოეული კომპონენტისათვის და პროექტის განხორციელების შედეგად მოსალოდნელი ზემოქმედების შეჯამება, მათ შორის:

- პროექტის ფარგლებში მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება ატმოსფერულ ჰაერზე, სადაც მოცემული უნდა იყოს:
  - ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა გამოყოფისა და გაფრქვევის წყაროები (გენ-გეგმაზე მითითებით), გაფრქვეული მავნე ნივთიერებები, გაბნევის ანგარიში (სადაც ნორმების დადგენისას გათვალისწინებული იქნება ახლომდებარე კვების მრეწველობის ობიექტი - ლუდისა და ლიმონათის ქარხანა);
  - ატმოსფერულ ჰაერზე ზემოქმედების პრევენციული და შემარბილებელი ღონისძიებები;
  - ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის გეგმა;
  - გათვალისწინებული უნდა იყოს ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის უწყვეტი ინსტრუმენტული თვითმონიტორინგის დანერგვისა და განხორციელების, მონიტორინგის შედეგების ონლაინ რეჟიმში ხელმისაწვდომობის საკითხი; მათ შორის, გაფრქვევის წყაროების, მონიტორინგს დაქვემდებარებული კომპონენტების, თვითმონიტორინგისთვის შერჩეული მეთოდის/ხელსაწყო და სტანდარტის შესახებ;
  - დეტალური ინფორმაცია ჰაერგამწოვი, ჰაერგამწმენდი, აირმტვერდამჭერი სისტემის შესახებ (საპასპორტო მონაცემები; ეფექტურობის დამადასტურებელი დეტალური მონაცემები);
  - ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეულ მავნე ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები გაფრქვევის ნორმების პროექტი;
- პროექტის ფარგლებში ხმაურის გავრცელებით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება (ხმაურის ყველა წყაროს გენ-გეგმაზე დატანით), ხმაურის გავრცელების დონეების გაანგარიშება და მოდელირება. შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებებისა და მონიტორინგის საკითხების მითითებით;
- გარემოზე ზემოქმედების შეფასება ნედლეულის/პროდუქციის ტრანსპორტირებისას, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების განსაზღვრით;
- ნედლეულის/პროდუქციის ტრანსპორტირებით სატრანსპორტო ნაკადებზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება და შემარბილებელი ღონისძიებები;

- ვიზრაციით გამოწვეული ზემოქმედება და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ზემოქმედება ნიადაგზე და გრუნტის ხარისხზე და შესაძლო დაბინძურება, შესაბამისი დეტალური შემარბილებელი ღონისძიებები;
- მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება ზედაპირულ და მიწისქვეშა/გრუნტის წყლებზე, ზედაპირული და მიწისქვეშა წყლების დაბინძურების რისკები, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით;
- გეოლოგიური გარემოს ფონური მდგომარეობის აღწერა და გეოლოგიურ გარემოზე შესაძლო ზემოქმედების შეფასება;
- ბიოლოგიურ გარემოზე შესაძლო ზემოქმედების შეფასება საწარმოს მოწყობა-ექსპლუატაციის ეტაპზე და შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ნარჩენების წარმოქმნით და გავრცელებით მოსალოდნელი ზემოქმედება, ნარჩენების მართვის საკითხები;
- შესაძლო ზემოქმედების შეფასება ისტორიულ-კულტურულ და არქეოლოგიურ ძეგლებზე;
- ზემოქმედების შეფასება სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე, ადამიანის ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებასთან დაკავშირებულ რისკები საწარმოს ექსპლუატაციის ეტაპზე და შესაბამისი კონკრეტული შემარბილებელი ღონისძიებები;
- კუმულაციური ზემოქმედება 500 მ-იან რადიუსში არსებული ყველა ობიექტის გათვალისწინებით და ზემოქმედების შეფასება გარემოს თითოეული კომპონენტისთვის, მათ შორის ატმოსფერულ ჰაერზე, ხმაურზე, სატრანსპორტო ნაკადებზე და სხვა ;
- საპროექტო ცვლილების გათვალისწინებით, საწარმოს ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი შემარბილებელი ღონისძიებების გეგმა-გრაფიკი;
- განსახორციელებელი გარემოსდაცვითი მონიტორინგის გეგმა-გრაფიკი, სადაც ატმოსფერულ ჰაერში ემისიების და ხმაურის გავრცელების მინიმუზაციის მიზნით ყურადღება გამახვილდება ატმოსფერული ჰაერის და ხმაურის ინსტრუმენტულ მონიტორინგზე, საკონტროლო წერტილების (საწარმოს ტერიტორიაზე, უახლოეს დასახლებასთან), მონიტორინგის სიხშირის და მეთოდის მითითებით;
- საქმიანობის შეწყვეტის შემთხვევაში გარემოს პირვანდელ მდგომარეობამდე აღდგენის შესახებ ინფორმაცია;
- გარემოზე შეუქცევი ზემოქმედების შეფასება და მისი აუცილებლობის დასაბუთება;
- გარემოზე მნიშვნელოვანი ზემოქმედების აღწერა, რომელიც განპირობებულია ავარიისა და კატასტროფის რისკის მიმართ საქმიანობის მოწყვლადობით;
- საწარმოს ფუნქციონირების დროს შესაძლო ავარიული სიტუაციების აღწერა. ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების დეტალური გეგმა;
- სკოპინგის ეტაპზე საზოგადოების ინფორმირებისა და მათ მიერ წარმოდგენილი მოსაზრებებისა და შენიშვნების შეფასება;

- გზმ-ის ფარგლებში შემუშავებული ძირითადი დასკვნები და საქმიანობის პროცესში განსახორციელებელი ძირითადი ღონისძიებები;

6. შენიშვნები, რომლებიც გათვალისწინებული უნდა იქნეს გზმ-ის ანგარიშში:

- სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, საწარმოში განთავსებულია ცემენტის წარმოების 2 ტექნოლოგიური ხაზი. სამინისტროში არსებული ინფორმაციით ცემენტის წარმოების აღნიშნულ ტექნოლოგიურ ხაზებზე შპს „დიდოსტატს“ მიღებული აქვს დამოუკიდებელი გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებები (2019 წლის 8 ივლისის ბრძანება N2-639 და 2018 წლის 22 თებერვლის ბრძანება N 2-96), საიდანაც შპს „სტანდარტ ცემენტისთვის“ გადაცემული (02/08/2019, ბრძანება N 2-726) აქვს მხოლოდ ცემენტის წარმოების ერთ ტექნოლოგიურ ხაზზე გაცემული გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება (08.07.2019; №2-639). დაზუსტებას საჭიროებს ცემენტის წარმოების მეორე ტექნოლოგიური ხაზის და შესაბამისი გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების (22/02/2018; N 2-96) შესახებ ინფორმაცია. ამასთან, დაზუსტებას საჭიროებს რის საფუძველზე უწევს ექსპლუატაციას შპს „სტანდარტ ცემენტი“ საწარმოო ტერიტორიაზე არსებულ, ცემენტის წარმოების მეორე ტექნოლოგიურ ხაზს და რატომ განიხილავს ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების პროექტის ფარგლებში.
- ორივე ტექნოლოგიური ხაზის ექსპლუატაციის შემთხვევაში, გზმ-ის ანგარიშის წარმოდგენამდე დაცული უნდა იქნეს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-15 მუხლით გათვალისწინებული მოთხოვნები. ამასთან, გზმ-ის ანგარიშში სრულად უნდა აისახოს 2018 წლის 22 თებერვლის (ბრძანება N 2-96) გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებით განსაზღვრული პირობების შესრულების მდგომარეობის შესახებ ინფორმაცია, ასევე ობიექტზე გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის მიერ ჩატარებული გეგმიური-არაგეგმიური შემოწმებების, გამოვლენილი დარღვევების (არსებობის შემთხვევაში), მათი აღმოფხვრისთვის განსაზღვრული ქმედებების/გონივრული ვადების და განსაზღვრულ ვადებში შესასრულებელი (შესრულებული) გარემოსდაცვითი ღონისძიებების შესახებ ინფორმაცია; დეტალურად უნდა იქნეს წარმოდგენილი ასევე ინფორმაცია 2018 წლის 22 თებერვლის (ბრძანება N 2-96) გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებით განსაზღვრული საქმიანობის შესახებ.
- 2010 წლის 13 აგვისტოს გაცემული №53 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნით განსაზღვრული საქმიანობის, ასევე პირობების შესრულების მდგომარეობის შესახებ დეტალური ინფორმაცია (განხილული იქნეს თითოეული პირობის შერულების საკითხი/ანალიზი);
- გზმ-ის ანგარიში საპროექტო ცვლილების გარდა უნდა მოიცავდეს არსებული რეალობის გათვალისწინებით მიმდინარე საქმიანობის და ტექნოლოგიური უბნების შესახებ ერთიან, დეტალურ ინფორმაციას და შეფასებას;
- საწარმოს ტექნოლოგიური ხაზის ამსახველ სქემატურ ნახევრებზე მითითებულია სამი სილოსი, ხოლო სკოპინგის ანგარიშის ტექსტურ ნაწილში ვკითხულობთ, რომ ტერიტორიაზე ასევე დაგეგმილია, დამატებით 2-4 სილოსის მოწყობა. შესაბამისად აღნიშნული საკითხი საჭიროებს დაზუსტებას;
- დაზუსტებას საჭიროებს წარმოებისავის საჭირო ნედლეულის დასაწყობების საკითხი;

- დაზუსტებას საჭიროებს ძველი საწარმოო ხაზის ფუნქციონირების და შესაბამისი სტანდარტებით აღჭურვის საკითხი;
- სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით „ცვლილება შეეხება მხოლოდ არსებულ ქარხნებს, არ იცვლება არც საკედლე ბლოკების და არც სამსხვრევ-დამხარისხებელი სამქროს ექსპლუატაციის არც პირობები და არც ტექნოლოგია“. ამასთან, აღნიშნულია რომ სამსხვრევ-დამხარისხებლის დემონტაჟიც უკვე მოხდა და ტერიტორიის გამოყენება ხდება ახალი ცემენტის ქარხნის განსათავსებლად. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე დაზუსტებას საჭიროებს ინფორმაცია სამსხვრევ-დამხარისხებელი სამქროს და საპროექტო საწარმოს განთავსების ადგილის შესახებ;
- სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, საწარმოს ტერიტორიაზე დაგეგმილია სანაყაროს მოწყობა. დაზუსტებას საჭიროებს სად და რა მიზნით ეწყობა აღნიშნული სანაყარო. ამასთან მოცემული უნდა იყოს სანაყაროს მოწყობის პირობების შესახებ ინფორმაცია;
- დაზუსტებას საჭიროებს არსებული ცემენტის წარმოების ტექნოლოგიური ხაზების წარმადობის და მუშაობის რეჟიმის შესახებ ინფორმაცია;
- **გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული საკითხების შესაბამისად (ერთიანი ცხრილის სახით). გზმ-ის ანგარიშში შედგენილი უნდა იყოს მოქმედი კანონმდებლობის, განსაკუთრებით სკოპინგის დასკვნით განსაზღვრული მითითებების სრული დაცვით.**

დასკვნითი ნაწილი:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით შპს „სტანდარტ ცემენტის“ მიერ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში წარმოდგენილ, ქ. რუსთავში ცემენტის წარმოების ექსპლუატაციის პირობების ცვლილებაზე **სავალდებულოა გზმ-ის ანგარიშში მომზადდეს** წინამდებარე სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული კვლევების, მოპოვებული, შესწავლილი ინფორმაციის და წარმოსადგენი დოკუმენტაციის მიხედვით.